

ПАВЕДАМЛЕННЕ
аб скліканні
Пленума ЦК КПСС
ЦК КПСС прыняў
рашэнне склікаць чар-
говы Пленум Цэнтраль-
нага Камітэта КПСС
5 сакавіка 1962 года.
На абмеркаванні
Пленума ЦК уносіцца
пытанне «Задачы парт-
тыі па палітычна-кі-
раўніцтва сельскай га-
спадаркай».

Дакладчыкам за-
цверджаны таварыш
Хрушчоў М. С.

МЫ РЭДКА ХОДЗІМ

Пісьменнік і газета...
Колькі разоў вялася ўжо
размова на гэтую тэму! І лі-
чыцца яна ў аспрэчэнні пісьме-
нікаў даўно вырашанай.
Аб чым, сапраўды, гаварыць?
Хіба не друкуюцца і даволі ча-
ста, на старонках газет апава-
данні, вершы, урыўкі з рама-
наў і апавесцей. Хіба не вы-
ступаюць пісьменнікі з публі-
цыстычнымі артыкуламі, нары-
самі, крытычнымі нататкамі,
рэзюмэмі?

Ды, урэшце, хіба газета не
з'яўляецца той свабоднай
«пачатковай школай» літарату-
ры, якую так або інакш абавяз-
кова праходзіць кожны пісьмен-
нік, раней чым адрыцца перад
ім старонкі тоўстага часо-
піса і дзверы выдавецтва? Куды
адсылае малады чалавек
свой першы верш ці апавядан-
не? Як правіла, у газету. Як
звычайна, у рады Саюза пісь-
меннікаў? З газет, з журна-
лістыкі.

Гэты факт, вядомыя кожна-
му факты, супраць якіх ніхто
не прарычыць.
І тым не менш, у рэдакцыях
часта можна пачуць скаргу,
што пісьменнікі нехотна су-
працоўнічаюць у газете.
Есць для гэтага якія-небудзь
падставы?

Безумоўна, ёсць.
Пісьменніцкае выступленне —
урачыстая падзея ў газете. На-
ват вонкавымі дэталі рэдак-
цыя стараецца прыцягнуць да
гэтай увагу чытача. Ужо чый-
сьці пісьменнік падпіс абавяз-
кова будзе стаяць над загла-
ўнем і з поўным імем, а не з
ініцыяламі! «Вось матэрыял»,
— нібы папярэджае рэдак-
цыя, — які трэба прачы-
таць не спячываючы, з розду-
мам. Матэрыял, які пакіне ўра-
жанне, і за які ты будзеш
удзячны і газете, і аўтару».

І прыемна, вельмі прыемна,
калі гэтыя папярэджанні спраў-
джаюцца. Калі артыкул пісь-
менніка сапраўды вылучаецца
глыбінёй і свежасцю. Калі на-
рыс яго можна ўзяць за ўзор
гэтага баявога жанра. Калі
верш хоцьчым выразаць з газе-
ты і захаваць.

Пагартаваў леташнія падшыў-
кі рэспубліканскіх газет. У іх
нямала прыкладаў таго, як
пісьменніцкае слова сапраўды
ўпрыгожвала, узбагачала газе-
ту. Не ў часопісе, а імяна ў
газете, надрукаваны Пятрух
Брукаў ўсхваляваную пазему
«Бачам партыі». І як ж пра-
гула яна свавольства і зва-
ман! Як адвадала ў той мо-
мант настрою тысяч, мільянаў
людзей!

Вось і водгукі пісьменні-
каў на камісійныя палёты Га-
гарына і Цітова. Вось напек-
ся — праўда, іх вымога —
пісьменніцкія нарысы пра ге-
роў нашых дзён.
Што ж не задавальняе рэ-
дакцыю? Чаму ўдаляюць работ-
нікі аддзелаў літаратуры ці ад-
дзелаў культуры, калі дару-
чаецца ім арганізаваць выступ-
ленне пісьменніка?

Адказам адразу: проста та-
му, таварышы, што вельмі ця-
жка ўгаварыць на гэты пісь-
менніка. Надта нехотна зга-
джаюцца многія з нас на пра-
навоў рэдакцыі.

Каб пісьменнік выехаў па
камандзіроўцы газеты (падрэс-
ляваю: газеты, а не часопіса)
пісаць нарыс, такі прыклад
знайсці цяжкавата. Тыя нары-
сы, аб якіх гаварылася вышэй,
амаль усе з'яўляюцца скароч-
нымі варыянтамі таго, што пі-
салася для выдання асобнай
брашуры або для кнігі, запла-
наванай выдавецтвам. А кожны
літаратар ведае розніцу па-
між творца, з якога механічна
вынікнуты (паўсюль ж брашура
газета на надрукуе!) абзацы, ста-
ронкі, а то і раздзелы, і сіс-
тэмы, спецыяльна для газеты
напісаным «падвалам» ці
«трохкалоннікам».

Паказальны прыклад — што-
гадовы конкурс «Звязды» і кон-
курсы іншых газет. Конкурсы
на лепшае апавяданне, нарыс,
фельетон, верш, публіцыстыч-
ны артыкул. Мала, вельмі ма-
ла пісьменнікаў прымае ўдзел
у гэтых конкурсах. Чаму? А та-
му, што спецыяльна для газе-
ты (гэтага патрабуюць умовы
конкурсаў) амаль ніхто з літа-
ратараў-прафесіяналаў не піша.
Прыносяцца ўрыўкі з буйных
мастацкіх палатнаў. Прыносяць
асабы апавяданні з цыкла,
што павінен з'явіцца ў блі-
жэйшым нумары часопіса. Пры-
носяцца скарочаныя варыянты
нарысаў-брашур. Усё гэта,
зразумела, таксама патрэбна і
цікава для газеты. Але ж ко-
ж-

Консультацыя атрымана. Ця-
пер — да выбаршчыкаў.
Ля агітпункта — група агітатараў
Нескага выбарчага участка Клі-
чаўскага раёна.
Фота Л. Эйдзіна.

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР.

№9 (1646) | Пўторак, 30 студзеня 1962 года. | Цана 4 кап.

ДАРОГА, ПА ЯКОЙ

МЫ РЭДКА ХОДЗІМ

ная рэдакцыя жадае, і справяд-
ліва, каб пісьменнік выконваў
імяна не заданні, каб прыно-
сіў у рэдакцыю кароткія і ёмі-
стае газетнае апавяданне, кар-
роткі і ёмісты газетны нарыс,
фельетон, публіцыстычны ар-
тыкул.
Дарэчы, пра публіцыстычны
артыкул. Я не адрыю Амеры-
кі, калі скажу, што існуе мер-
каванне нібы сярод пісьменні-
каў няма беларускіх публіцы-
стаў у поўным сэнсе гэтага
слова. Такіх, што пісалі б публі-
цыстычныя артыкулы на
ўзроўні артыкулаў Ляноўва,
Эрэнбурга, Грыбацова.

Што да мяне, дык я лічу гэ-
тую думку напярэважнай і не-
грунтоўнай. Колькі гадоў прай-
шло з часу першай пасляваен-
най рэспубліканскай публіцы-
стай выставы ў Мінску. А ў па-
мяці, як учора прачытаны, ста-
лі артыкул Пімена Панчанка,
прывесены гэтай падзеі. Арты-
кул з цікавымі дэталі чытача за-
жывае сваёй непаробнай сар-
дэчнай узраўнаванасцю.

А які публіцыстычны талент
Анатоль Вільголіна! Скажаць
па шыраці, дык я іншы раз з
заірэдасцю — з добрай заірэд-
расцю! — смаяю радкі яго-
лінскага публіцыстычнага вы-
ступлення ў газете ці часопісе.
І шкадуно, што выступае Віль-
голін-публіцыст вельмі не часта.

А прарыстыя, прачулыя, я
сказаў бы, ігымныя па Інтана-
ці натакі Яні Брыля. Успом-
ніце хоць бы змешчанае наўдана
ў «Літаратуры і мастацтве»
слова яго пра Рыгора Рамана-
віча Шырму!

А Максім Лужанін, чые глы-
бокія, багатыя на думку разва-
жанні звернуты заўсёды і да
сэрца, і да розуму, і таленту
чытача...
Пакапаўца ў памяці, дык гэ-
ты спіс можна падоўжыць.
Можна назваць нямала імянаў
і ішч больш — артыкулаў.

Але, пагартаўшы падшыўкі
газет, можна прывесіць і ішч
больш няўдалых, пасрэдных
публіцыстычных артыкулаў.
Тых артыкулаў, дзючоны якім
і нарадзілася недавер'е да на-
шых пісьменнікаў як да публі-
цыстаў.

Не памятаю дакладна, каму
належаць пудоўнае вызначэн-
не, што пісьменнік павінен за-
ўсёды заставацца пісьменні-
кам — не толькі ў мастацкіх
творах, але і ў пісьмах сваіх,
у публічных выступленнях, у
бланкетных нататках, у дзённі-
ку. А тым больш — дазваляе
і сабе дадаць — у газетных ар-
тыкулах.

У нас жа часам здараецца,
што пісьменнік ставіцца да публі-
цыстычнага артыкула, як да
адзнакі, што павінен ён даць
надакучай рэдакцыі. І ўжо
не думай тады прасіць аб яго
там ні было перападоўчыці ці
падрэзаць артыкул. Пакрыў-
дзілі!

Вось так, памятаю, некалькі
гадоў назад заказала «Чырво-
ная змена» — я там тады пра-
цаваў — першамайскі артыкул
аўтарытэтану пазту. Паабыяка
напісаць. Чакаем, радземся,
улюбляем, як прыўзняць святон-
ны нумар «Чырвоны» натхнё-
нае слова масцітага пазта.

Прышло тое натхнёнае сло-
ва. Прышло з суправаджаль-
най прыпсыкай: «Не правіць і

да. А чаму?... Гартаў я наўдана
газеты ваенных гадоў. І —
няхай даруе мне Якаў Герцо-
віч — яго добрыя, з сэрцам на-
пісаны публіцыстычныя арты-
кулы куды больш уразлілі мяне,
чым некаторыя крытычныя ра-
боты.

Тым не менш — надрукавалі.
Надрукавалі з павягі да імені
пісьменніка.
А лелей бы не друкавалі.
Менавіта з павягі да імені пісь-
менніка!..

Але і рэдакцыі, мне здаецца,
нямала вінаваты ў становішчы,
на якое скардзіцца.
Чамусьці ўсталювалася прак-
тыка, што газеты звяртаюцца
звычайна з пранавамі і зака-
замі толькі да невялікай групы
пісьменнікаў. У складзе Саюза
пісьменнікаў Беларусі — няля
двухсот літаратараў. А паслу-
хаеш скаргі рэдакцыяўных ра-
ботнікаў, і ствараецца ўражан-
не, што ведаюць яны яшчэ-
дэсяць імянаў, не болей.

Тры гады не можам да-
прайсца Брыля, каб ён у нас
дэступіў! — з абурэннем гаво-
рыў мне аднойчы загадчык ад-
дзела культуры адной з мала-
дзёжных газет.
— Паваўні бы Брылю, але
хіба ён згодзіцца! — у той жа
дзень пачуў я ў другой мала-
дзёжнай газете.

— Паспрабуем звязацца з
Брылем, — на малх вачах наза-
вала назаўтра рэдактар плінер-
скай газеты супрадоўніку, што
вядзе літаратурны аддзел.
Таварышы, ды не можа
Брыль, які, дарэчы, выступае
ў перыёдычны вельмі часта, не
можа ён толькі тое і рабіць,
што адкаваць згодна на што-
дзённыя (а часам і па некалькі
на дні) прасьбы і пранавоў рэ-
дакцыі!

Надзвычай рэдка і, праўду
кажучы, не вельмі ахотна
звяртаюцца рэдакцыі да літа-
турнай моладзі. Лічыцца проста
недапушчальным — «не салі-
да» — каб малады пісьменнік
выступіў, напрыклад, з публі-
цыстычным артыкулам з святон-
ным нумары газеты. Тут пада-
вы «імянаў» можа лелей ме-
рыць не па рангу аўтара, а па
якасці артыкула? Тым больш,
якому маладзёжы пісьменнік,
што маладзёжы выступленне ў газете
ішч не такія прывычныя з'ява,
як старэйшаму, і да заўваг
уважліва прыслушаецца б, і
больш сэрца, агно аддаў бы ра-
боце над артыкулам.

Пішу гэтыя радкі і бачу не
надта задаволены твары пасі-
вельных газетных «ваўкоў». «Ма-
ладзія, маладыя... У дваці-
тыя-трыціцатыя гады Чорны,
Трус — во якія фігуры стала
супрадоўнічалі ў газетах!»

Правільна, супрадоўнічалі. І
Чорны, і Трус... Але ж у дваці-
тыя-трыціцатыя гады пісьме-
нікі гэтага пакалення якраз і
былі маладымі літаратарамі! А
дзюпер на пазта ці празанка іх
тагачаснага ўзросту ў рэдак-
цыях паірае хто-іхці з неда-
верам: «Маладзён... Не салі-
да!»

Яшчэ адзін «абмежавальны
цэнз» у газет... Так скажаць
«жанравы» цэнз. Рэдка, надзвы-
скай родна выступаюць з грамад-
скай публіцыстыкай крытыкі і
літаратурнаўцы. Чамусьці не
прынята заказваць такія арты-
кулы пісьменнікам гэтага атра-

У ГЭТЫМ НУМАРЫ
РАЗМОВА АБ ТЭАТРЫ. ПРАБЛЕМА АКЦЁРСКАГА
МАЙСТЭРСТВА. ПІСЬМЕННІК І ГАЗЕТА. НАСУСТ-
РАЧ ІV З'ЕЗДУ КАМПАЗІТАРАУ РЭСПУБЛІКІ. ПЕРА-
КЛАД — ГЭТА ТВОРЧАСЦЬ. НАРЫС «НЕ ВЕДАЮЧЫ
СПАКОЮ». ПРЭМ'ЕРА ЛЯЛЕЧНАГА ТЭАТРА.

ДАЙЦЕ НАМ БОЛЬШ ЦІКАВЫХ КНІГ!

Няхай нашы пісьменнікі не вырабляюць тканін, не
здабываюць руды, не ствараюць новых машын, —
яны знаходзяцца на парэзнім рубяжы камуністыч-
нага будаўніцтва. Жывое мастацкае слова абуджае
у чытача светлыя пачуцці, кіліна нас на новыя здзя-
сенні ў імя камуністычнага заўтра.

Мінскія камвольшчыкі добра ведаюць і любяць
лепшыя творы пісьменнікаў свай рэспублікі. Нас
радуе тое, што такіх твораў у беларускай літаратуры
з'яўляецца ўсё больш і больш. Мастацкія кнігі —
нашы пастаянныя спадарожнікі ў жыцці, нашы лепшыя
сэбры і дарадчыкі. Мы, чытачы, шчыра радуем-
ся кожнаму новаму твору нашых пісьменнікаў.

На вялікі жаль, добрую кнігу не заўсёды купіш.
Тыражы некаторых выданых беларускай літаратуры
вельмі малыя. Нарэдка бывае так: кніга толькі што
выйшла з друку, а яе ўжо не знайсці. Здарэецца
гэта, мабыць, таму, што работнікі рэдакцыі мастац-
кай літаратуры Беларускага дзяржаўнага выдавец-
тва не амяюць цеснай сувязі з рэдакцыямі чытачымі,
не ведаюць іх густыя. Вось чаму яны і не ўлічваюць
нашы інтарэсы і запатрабаванні. У многім з нас і ў
нашых таварышаў ёсць свае хатнія бібліятэкі. Ко-
жны хацеў бы, каб яго ў бібліятэцы была лепшая кні-
га таго ці іншага пісьменніка. Але паспрабуй яе купі-
ці!

Валікі папрок трэба кінуць у адрас работнікаў
выдавецтва і кнігагандлю за слабую прапаганду
новых твораў нашых пісьменнікаў у кіначасопісах,
на эстрадзе, газетах і г. д. Дарэчы, ў рэспубліканскім
друку і асабліва ў штодзённых газетах, вельмі рэд-
ка знойдзеш рэзюмэ або водгук чытачоў на той ці
іншы новы твор беларускага пісьменніка. Не заўсё-
ды і не ў кожным кніжным магазіне можна знайсці
спіс кніг, якія толькі што выйшлі з друку.

Работнікі кнігагандлю мала карыстаюцца такімі
вырабаванымі формамі прапаганды кнігі, як мас-
выя сістэматычныя выезды на прадпрыемствы гора-
да, канферэнцыі папулікоў, кніжныя кірмашы і г. д.
Многае ў гэтым напрамку могуць зрабіць сучасныя
пісьменнікі са сваімі чытачамі. Такая сустрэча ад-
былася наўдана на нашым камбінаце. За якіх-не-

будзь паўтары-дзе гадыны было прададзена звыш
пяцісот кніг беларускіх пісьменнікаў.
Імяна ў выніку дрэзнай прапаганды літаратуры
з'явілася думка, што беларуская кніга не знаходзіць
пакупніка. Таму і выдаючы часам добрую кнігу ты-
ражом у дзве або чатыры тысячы экзэмпляраў. Ды
такі тыраж кнігі можа быць рэалізаваны на адным на-
шым прадпрыемстве!

Некалькі слоў аб кніжных магазінах у нашым го-
радзе. Іх у Мінску гоць і нямаю, але далёка не ўсе
яны прадаюць беларускія кнігі. У Цэнтральным ша-
газіне, што на праспекце Леніна, толькі невялікі ад-
дзел гандлюе кнігамі мастацкай літаратуры. Для
твораў беларускіх пісьменнікаў тут адведзена доволі
ціплёе месца. А адзел па продажы мастацкай літа-
ратуры ў гэтым магазіне трэба пашырыць. Добра
было б, калі б у магазіне быў асобны аддзел па
продажу беларускіх кніг.

Савецкі народ будзе камуніст. У працесе гэтага
будаўніцтва расце, выхоўваецца новы чалавек.
Якім павінен быць ён, чалавек будучага? Жывы воп-
рас такога чалавеча павінен стварыць нашы пісь-
меннікі ў сваіх творах. На жаль, яны ішчэ мала пі-
шучы аб піянерск будучага — ударніках і брыгадах
камуністычнай працы. Мы, таксіальшыя, хацелі б
прачытаць добрую кнігу і аб людзях свай прафе-
сіі. Напішце такія кнігі, пісьменнікі! Часцей бывайце
у нас!

Г. Пераход, работнік падройтоўчага цэха Мін-
скага камвольнага камбіната, М. Урублеўская,
ударніца камуністычнай працы, сакратар камса-
мольскай арганізацыі часальнага цэха; А. Даш-
кевіч, памочнік майстра гразбінскага цэха; Н.
Коршак, ройнічкіца; З. Хмель, сарціроўшчыца;
К. Швінцэвіч, памочнік майстра прадзільна-
га цэха; З. Кандрашова, трасцільшчыца; С. Ка-
сабука, прадзільшчыца, ударніца камуністычнай
працы; А. Камінская, матальшчыца; С. Скалабан,
шпудльшчыца; І. Балчэвіч, В. Макавец, Л. Чыр-
ванцова, ткачыні, члены брыгады камуністычнай
працы; Я. Панюкевіч, дыравальшчыца; В. Мар-
шчак, рамонтнік.

УЛАДАР ПАЧУЦЦЯЎ І ДУМАК

Працягваем раз-
мову аб беларус-
кім тэатры, пача-
тую А. Званкам.

З шырокага кола праблем, якія стаць
перад сцэнічным мастацтвам, адна з
важнейшых — праблема майстэрства, ак-
цэра, Чаму?

Свой адказ на гэты пытанне дае народ-
ны артыст БССР Д. А. Арлоў у артыку-
ле, які мы сёння друкуем.
Наступнае слова — народнаму артысту
БССР Ц. М. Сяргейчыну.

Д. АРЛОЎ

□

насьці, такія ансамблі, якія мы бачылі, напры-
клад, у мхатарскіх «Трох сёстрах» або ў «Гар-
чыных сэрцы», для зарубежнага тэатра неда-
статковыя.

Мы з поўнай перакананасцю гаворым сёння
аб тым, што цікавасць да тэатра будзе заўсё-
ды выклікаць шматлікія і глыбокае май-
стэрства акцэра з яго ўменнем пераўасаб-
ляцца, з яго палыблёмным і шчодрым выяў-
леннем «жыцця чалавечага духу».

Вось чаму нас вельмі засмучаюць асобныя
спробы рэжысёра вырашаць праблемы сучасна-
га тэатралажнага мастацтва «без акцэра». За-
хлупаючыся пошукамі новай сцэнічнай воб-
разнасці, рэжысёр часам пагарджаюць рабо-
ту з акцэрамі! І, зразумела, гэты адрозні
з пачынае адбывацца на якасці спектакляў.

Мы пытаемся: у імя якога наватарства рэ-
жысёр Б. Эрэн у спектаклі «Забыты ўсім»
(Тэатр імя Яні Купалы) пазбавіў артыста
П. Малчанова маналага ў найбольш кюліміна-
цыйны момант жыцця героя і змяніў яго...
трансляцыя магнітафоннага запісу? Калі та-
шю ад тэксту п'есы — трэба было яго напера-
віць. А калі ад недаверу да акцэра, то гэты
жук, прабачце, прыкрае непараўменне. Тут
арта ўспомніце маналагі Малчанова ў «Гам-
летце», якімі ён узраўваў нас. Навошта ж у
хвіліны высокага напружання, у хвіліны пера-
раджэння героя спыняць раптам дзеянне і
ўключваюць магнітафон з запісам голасу арты-
ста на плёнкі?

Так пазбавляюцца акцёр (ды і тэатр) уласці-
выя яму і толькі яму сродкі стварчэсці з
гледчам. Гэтак сапраўды можна дасяці і да
«робата», якога ўжо «рэкамендуецца» ў тэатр
некаторыя фантазёры.

Успамінаюцца нам і спектаклі Дзяржаўнага
рускага драматычнага тэатра імя М. Горькага
«Усім смерцам на злочыц», у якім з дапамогай
драматурга і рэжысёра значна «аблягачаецца»
робота акцэра ёксонскай змянай месц дзеян-
ня. Аўтары спектакля прымянілі прыём кіна-
кадруёкі. Але кінакадруёкі будуюцца на май-
стэрстве мантэжа. Там ішча справа. Гэта спе-
цыфіка самага кіно. У спектаклі ж акцэры
не паспяваюць сыграць у адным кутку сцэны,
як дзеянне пераключэннем святла перано-
сіцца ў процілеглы куток. Гэта перашкаджае
акцэру арганізаваць лінію жыцця вобраза.
А тады што ж застаецца на долю акцэра?
Тут — «смейся!» там — «плач!» і ішчэ што-
небудзь накіхатл гэтага?

У падобных спектаклях мы бачым не вынік
калектыўнай работы, а выяўленне толькі твор-
чай асобы рэжысёра. І не даўно, што акцёр
траціць мастацкую індывідуальнасць ад ролі
да ролі. Акцёр прызычаецца да такога
«метад» работы, перастае астойвацца свае
творчыя адносіны да ролі, сваё разуменне
ролі. А хіба клопат аб ідэіным вытлумачэнні
ролі гэта абавязак толькі аднаго рэжысёра?
Вядома ж, не!

ПЕРАШКАДЖАЕ павышэнню майстэрства
акцэра і слабая драматургія. Гэта можна
прасачыць на практыцы кожнага тэатра,
у рэпертуар якога трапляюць слабыя
п'есы.

У тых п'есах, дзе дзючючы асобы па волі
аўтара толькі ілюструюць паводзіны, якіх вы-
магае сюжэт, дзе паводзіны дзючючай асобы
не адпавядаюць яе характару, акцэры выму-
шаны падмяняць натуральны ход творчага
працэсу многімі «сургатамі», ператвараючы
дзеянне і ўчынкі героя ў ілюстрацыі да сю-
жэтнай схемы. Ім прыходзіцца не паказваць
праўду характару, а выконваць патрабаванні
выдуманнага аўтарам сюжэта.

Ці можна ўсур'ёз і глыбока зажыць падзею
незалежна ад характару, які ты ўвасаб-
ляеш? І аб якім пераўасабленні ў сцэнічным
вобразе тут можна гаварыць?

Такія спектаклі з дынамічнай знешняй падзеяй,
як «Сержант міліцыі» або «І адзін у полі
воін», нам здаецца, толькі прыносяць шкоду
майстэрству акцэра. Акцэры паступова пры-
зычваюцца да паказу вонкавых рысаў ха-
рактару, да ўмоўнага паказу пачуццяў і забываюцца,
што такое творчае самаадчуванне.

Мастацтва тэатра, дык гэта старомоднае шаб-
лоннае акцёрскае выкананне. Зусім не ўсё
роўна, пры даламзе якіх сродкаў і прыёмаў
акцёр увасабляе ідэю спектакля. Трэба больш
дакванала раскрываць драматычныя вобразы,
навучыцца перадаваць самай складанай пера-
жыванні, бо ў гэтым заключваюцца тыя якасці,
якія адрозніваюць вобраз жывога чалавеча
ад схемы, ад маскі.

Мастак-артыст адрозніваецца ад рамесніка
тым, што ён заўсёды імкнецца прынікнуць у
сутнасць з'яў жыцця. Мастак дасягае разу-
мення дыалектыкі іх развіцця, глыбока выяў-
ляючы жыццёвы матэрыял. Таму і аб таленце
артыста мы маркуем, зыходзячы з таго, што
ён адбярэ ў жыцці.

У ТЭАТРЫ імя Яні Купалы — вялікая
група мастакоў-аднадумцаў, — акцэраў
яркіх, свабодных. Шырокае пры-
знанне тэатру прынеслі акцёрскія спектаклі
ансамблі. Незабывныя ў гэтым сэнсе «Пя-
лічка», «Тро смяецца апошнім», «Выбачце,
калі ласка», «Апошнія». Такія высокамастацкія
акцёрскія ансамблі — буйнейшае дасягненне
савецкага тэатра.

Але, нам здаецца, што за апошні час тэатр
паслабў барачуць за ансамбль. У спектаклях
купалаўцаў усё больш кідаецца ў вочы акцёр-
скі разнабой. Побач з вялікім мастацтвам
майстроў тут жыве маленькае, рамесніцкае.
У мінулы годзе тэатр паказаў гледчам не-
калькі сучасных спектакляў, аднак, бадай,
толькі «Лявоніха на

РЫСЫ НАРОДНАСЦІ

Тры сімфоніі № 1 прагучаць на з'яўдзіліся канцэртах. Тры першыя буйныя творы самых маладых членаў нашага саюза — Р. Бутвілюскага, Д. Смольскага і Ул. Чараднічкі будучы паказаны разам з творчасцю старэйшых кампазітараў шырокай грамадскасці Мінска. Сам факт з'яўлення гэтых сімфоній сведчыць пра тое, што ў нашай рэспубліцы ёсць цвёрды талентаў творчая моладзь, здольная панесці далей эстафету нацыянальнага музычнага мастацтва.

З вялікай сімпатый і надзей глядзяць старэйшыя прадстаўнікі кампазітарскай арганізацыі Беларусі на сваіх маладых таварышаў, радуюцца за іх творчыя поспехі і працаваць з тым пільна сочыць за правільнасцю выбранага ім шляху. Гэта асабліва важна, таму што новай Праграма нашай партыі, якая да кірунак усёму народнаму і творчасці нашага народа, ставіць выключна адказныя задачы і перад кампазітарскай арганізацыяй рэспублікі. Разам з усімі кампазітарамі Савецкага Саюза, кампазітарамі Беларусі павінны прыняць удзел у стварэнні музычнай культуры камунізму, у напісанні твораў, якія б выходзілі высокі эстэтычны густ у будаўніцтве самага перадавага і справядлівага грамадства на зямлі. А каму, як не маладым кампазітарам, у першую чаргу, будзе належыць такая адказная і пачэсная роля?

Як нашы маладыя кампазітары звязаны сваёй творчасцю з народным жыццём, якія рысы народнасці адчуваюцца ў іх першых буйных сімфонічных творах? Праблема народнасці ў мастацкай творчасці — адна з галоўнейшых і найбольш значных праблем нашага часу. М. С. Хрушчоў, выступаючы ў 1957 годзе перад работнікамі мастацтва, заклікаў да пэснай і шчырай літаратуры і мастацтва з жыццём народа і асабліва падкрэсліваў непарыўнае адзінства народнасці і партыйнасці.

Некаторыя нашы маладыя кампазітары само паняцце «народнасці» разумеюць толькі як выкарыстанне народна-песенных тэм. Невыпадкова, калі я зварулюся да аднаго з маладых аўтараў з просьбай паказаць партытуру сваёй першай сімфоніі, ён раптам спытаў: «Вас, напэўна, цікавіць, як у маім творы выкарыстаны народныя тэматэмы?»

Відзец, сапраўды, сёйго пацвердзіў, запытаў: «Дык у вас, Стасава, што ў «Музыцы» не абмяжована адным тэматэмай? Дык таго, каб быць народнай, для таго, каб выказаць нацыянальны дух і душу, яна павінна адраівацца да самага караня жыцця народнага». Восі і хочацца паглядзець, ці адраіваюцца са сваймі тэматэмамі сімфоніі маладых кампазітараў «да караня жыцця народнага».

Сімфонія Р. Бутвілюскага раскрывае вобразы савецкага юнацтва. Ускваляванасць, парывістасць мотанакраўчанасці ў першай частцы сімфоніі спалучаецца з летуценнасцю і шчырым лірызмам. Разам з тым, мы адчуваем у музыцы і некаторы смутак. Такая разнастайнасць тэматэмы матэрыялу служыць адной мове — усебакова адлюстраванне характару маладога чалавека нашай эпохі.

Мечаняны ў першай частцы сімфоніі вобразы атрымваюць шырокае развіццё ў яе наступных частках. Так узнікаюць парывістасць сэрца (II частка), драматычнае «лярга» (III частка) — успамін чалавека пра сваё дзяцінства (калячэнка) і юнацтва (вальс). Тут і смутак нараджае знікаючы ў фінале сімфоніі, напоўнены рашучымі вольным інтанацыямі. Твор закінваецца ўрачыстым маршам-аляфандэ (між іншым, ён ідэяльна адлюстравана ў вярхушцы пераключэння «Камасольскім маршам» з Першай сімфоніі П. Падваўрава), дзе адчуваюцца магутны посылы нашай моладзі, ёе сіла і прыгожасць.

КАНЦЭРГЫ З ТВОРАУ МАЛАДЫХ

Заняваецца Рэспубліканскі агляда творчасці маладых кампазітараў Беларусі. На мінулым тыдні адбыліся два сімфонічныя канцэрты, праграма якіх складалася з буйных музычных твораў маладых аўтараў — удзельнікаў агляда. У першым канцэрте былі выкананы Першая сімфонія маладога паэты і сюіта з балета «Мар» Я. Глебава, у другім канцэрте — дзве Першыя сімфоніі Ул. Чараднічкі і Д. Смольскага.

Калектыў Дзяржаўнага сімфонічнага аркестра БССР пад кіраваннем дырыжора В. Дуброўскага і М. Нерсисяна чытаў паграцаваў над парыхотамі першых манументальных твораў маладых беларускіх кампазітараў і раскрыў іх партытуру ў дуэлі, з творчымі ўздзеямі.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА
2 30 студзеня 1962 года

вяселось радаснага шчаслівага юнацтва (імпікава сэрца). У фінале зноў паўтараюцца вобразы пэсных варожых сіл з першай часткі твора. І хоць нейкі смутак ішчэ адчуваецца, але разгубленасці не засталася і следы. Жыццёва-радысцкая музыка апошніх старонак сімфонічнага твора, пабудавана на шырокай гімначнай тэме, гучыць урачыста і манументальна, усаўляючы дабро і розум пераможаць над усім варожым і шкодным, што замаінае нам ішчэ наперад, да камунізма.

Сімфонія Д. Смольскага значна адрозніваецца па сваім змесце ад іншых твораў гэтага жанра. Станоўчы вобраз ё ўмоўнага героя поўны вольнай душнай чысціні і мотанакраўчанасці. Але гэты герой, на жаль, не можа пераадолець варожыя сілы, якія процістаяць яму. Сімфонія па сваім змесце і агульным настроі мае трагедыій характар.

Разгледзім аўтараў па сваім агульным змесце аднаўдаючы прыняцтвам народнасці. Але хіба можна гэтым абмежавацца? Д. Штакоўчы на III пленуме Праўлення Саюза кампазітараў РСФСР, выкажучы «шляхі» ў вількую музыку камунізму», перш за ўсё звяртае ўвагу кампазітараў на неабходнасць адлюстравання ў музыцы «агульнага характару і духу часу». Вядома, маладыя кампазітары, пра якіх мы відзем гаворку, напісалі ішчэ толькі першыя буйныя творы, адлюстравалі ў іх вобразы і падзеі нашай сучаснасці. Трэба спадзівацца, што маладыя аўтары ў сваіх новых сімфоніях усавобяць вобразы герояў-будаўнікоў камунізма ва ўсім багаці і інтэлектуальнага жыцця.

Закранаючы пытанне аб народнасці музычнага мастацтва, неабходна абмяжоваць музычнай мовы. Д. Штакоўчы ў сваім дакладзе падкрэслівае, што прафесіянальная музыка абавязкова павінна мець нацыянальную аснову, а гэтага магчыма дабіцца тады, калі кампазітар абавіраецца на вытокі народна-песеннай творчасці.

Па-рознаму выкарыстаны народна-песенныя элементы ў першых сімфоніях маладых кампазітараў. Р. Бутвілюскаму трывае сувязь з народным меласам праз ладава-гарманічную мову. Так, музыкальная тэма сімфонічнага ўступу, якая з'яўляецца інтанацыяным зернем усяго твора (тэма пачобная тэм з I часткі, тэма сэрца, пачобная тэма фіналу), заснавана на выкарыстанні трываюча ладу, што акраз характэрна для беларускіх народных песень. Тое ж самае датычыць мелодыі англійскага ражэка (III частка), якая пабудавана на аснове дарыйскага і фрыгійскага ладу. Разам з тым гэтага мелодыя вельмі блізка да напеваў беларускіх працяжных лірычных песень (напрыклад, «Купальчыца»). Яе тужыліва задуманасць стварае атмасферу ўспамінаў

МУЗЫКА І БЛАКІТНЫ ЭКРАН

Гэды два таму назад у адзін са студэнцкіх вечароў дзесяткі тысяч глядачоў сабраліся ля сваіх тэлевізараў. І восі з блакітнага экранна паліліся даўно знаёмыя і любімыя мелодыі песень Юрыя Семянякі. Гэта Мінская студыя тэлевізійнага мастацтва чытае чарка кампазітара.

Многа прайшло з той пары часу, многа іншых перадач было зроблена нашай тэлестудыяй. Але і дагэтуль з удзячнасцю ўспамінаюць тэлегледачы цікавую і жыўную сустрэчу з кампазітарам, які проста, па сяброўску дзяліўся сваімі творчымі задумамі, расказаў аб сваёй будэўнай, звычайнай працы. Усё гэта ўзнавілася ў памяці дцяпер, калі беларускія кампазітары рыхтуюцца да свайго IV з'езда.

Прыкметна ажывілася работа кампазітараў рэспублікі ў жанрах сімфонічнай, опернай і балетнай музыкі, больш пшчыў яны масавыя песень і невялікіх інструментальных п'ес.

Лепшымі сродкамі папулярнасці музычных твораў сярод працоўных лічца ў нас сёння радыё, кіно, грамзапіс, і асабліва, тэлебачанне.

Радзёе — можна сказаць, старэйшы ў нашай рэспубліцы прапагандыст і распаўсюджвальнік дасягненняў нацыянальнага музычнага мастацтва. Штодзённая яго творчы калектыў працуе над пошукамі новых форм перадач. У гэтым яму значна дапамагаюць і самі кампазітары. Я. Цюцюк, М. Аладаў, У. Алоўнік, Ю. Семяняка, Г. Вагнер і іншыя прымаюць самы актыўны ўдзел у музычных перадачах.

Наша радзёе мае вялікі фонд музычных запісаў. На паліцах яго фанатэкі знаходзіцца запісы амаль усіх твораў беларускай музыкі. Зразумела, што ўсё гэта можна было сабраць толькі за многа гады. Таму можна сабе ўявіць, які цяжкія і гэтых адносінках, у параўнанні з радзёе, мае яго малады брат — тэлебачанне.

Асабліва складана прапагандаваць на тэлебачанні сімфонічную музыку. Бо трэба я мець на ўвазе, што тут неабходна перш за ўсё нешта паказаць, а глядзець на працягу 30—40 мінут на адзін толькі сімфонічны аркестр наўрад ці будзе для яго-небудзь цікава.

УЛАДАР ПАЧУЦЦАЎ І ДУМАК

З нашай памяці ніколі не знікне і судоўнае выкананне Ул. Уладзімірскага ролі Каламііцава. Артэст літаральна «укаўся» ў гэты ролі. Прытрымліваючы горкаскай задуму, Ул. Уладзімірскі здзіўляў нас трагічна зноўдзенымі дэталі. У гэтым выкананні мы таксама бачылі прыклад вельмі рэдкага зліцця акцёра з вобразам.

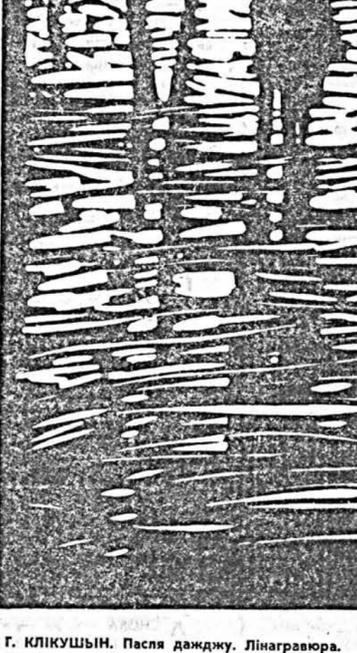
Тыя ж высокія якасці ў спалучэнні з цікавай і заўважна ўскваляванай іграй мы бачым і ў талентаў беларускіх артыстаў А. Клімава і Г. Арлова.

Яны ёсць і ў акцёра маладошага пакалення. У спектаклі Тэатра імя Якуба Коласа «Крыніца» нас вельмі парадвала ігра маладых артыстаў Н. Федарова і А. Міланова. Мы былі ўскваляваны строгай стрыманасцю, умнага напоўненасцю выканання Н. Федарова ролі Насці. А. Мілановаў здзіўляў нас здольнасцю да пераўвасоблення ў драматычных вобраз, умнемна заўважачы жыццёвыя паралелі і выкарыстоўваць іх.

Гэтыя артысты розныя па маштабах, вольны і характары. Але бясспрэчна адно — іх усіх яднае імкненне да глыбокага пранікнення ў характэр героя, да раскрыцця ў ім чалавечнасці. У цэнтры ўвагі артыстаў — мастацтва пераўвасоблення. У гэтым іх асаблівасць, якой яны адрозніваюцца ад акцёра тэатра плаката, ад акцёра-«маскі». І жыўную творчасць не замяняць ніякі іншыя школы» акцёрскага майстэрства.

Але ёсць у мастацтва акцёра і іншыя выканаўчыя манеры. На той жа прэм'еры «Жывога трупа» мы задавалі сабе пытанне, чаму ж не ўсе акцёры ставяць перад сабой мэту пераўвасоблення ў сцэнічны вобраз? Чаму некаторыя з іх вельмі глупія да праўды душэўнага імкнення? Што гэта — дэлетантызм ці прынцыповае пільна ў мастацтва акцёра?

У п'есе ў доме Карнініных адбываюцца важныя падзеі, вырашэцкая лёс людзей. А ў спектаклі ў гэтых сцэнах адчуваецца халадок. Акцёры ствараюць толькі ўяўнасць свайго ўдзелу ў падзеях. Калі то імі і іграюцца, дык толькі «старыцкарацтвам». Але хіба гэта сьвігрэшы? Старыцка ўражанне, што акцёры нібы адмовіліся ад спроб адухавлення ролі.

Г. КЛІКУШЫН. Пасля дажджу. Лінаграфюра.

насці з артыстамі Вялікага тэатра Саюза ССР. Атрымаўся яркі і цікавы спектакль, які адразу набыў шырокую папулярнасць.

Трэба памятаць, што калі музыка-сцэнічны твор, пастаўлены тэатрам, можа быць прагледжаны (нават пры яго доўгім сцэнічным жыцці) або некалькімі дзесяткамі або сотнямі тысяч чалавек, дык тэлевізійныя оперны ці балетныя спектаклі, паказаны ўсяго толькі раз, значна перавысць гэтую лічбу. Вялікую карысць маглі б прынесці такія спектаклі ў абменных перадачах тэлевізійных студыяў нашай краіны, узаемна ўзабагацаючы культуру братніх саюзных рэспублік.

Цэнтр Мінскай студыі тэлебачання праводзіць здымкі асобных канцэртных праграм беларускіх творчых калектываў і выканаўцаў.

А ці не заслугоўваюць многія з нашых кампазітараў, асабліва старэйшыя, каб аб іх жыцці і творчасці зрабіць некалькі добрых тэлевізійных нарысаў? Справа, вядома, нялёгка, але вельмі ўдзячна, тым больш, што матэрыялаў для гэтага ёсць дастаткова.

Успомнім, якую вялікую паслугу многім кампазітарам прынесла кіно. Песні Дунаўскага, Штакоўчы, Салаўева, Сядога, Макранова прыйшлі да нас з кінаэкрана і набылі выключную папулярнасць у народзе. А тэлебачанне ж валоде куды большай аператывнасцю ў параўнанні з кіно.

Многія беларускія песні, напісаныя, як кажуць, па «грачых слядах» жыцця, могуць выконвацца ў тэлеперадачах і тут на ішчэ ў сапраўды шырокай народнай масе. А для гэтага трэба толькі зацікавіцца і ініцыятыва Саюза кампазітараў Беларусі і самой тэлестудыі.

Хочацца спадзівацца, што на IV з'ездзе кампазітараў будзе ўзнята шырокая гаворка пра дзейсны сродак музычнай прапаганды, якім з'яўляецца тэлебачанне, і будучы, нарэшце, высветлены ўсе пытанні пэснага супрацоўніцтва дзяючы музыкі з Мінскай тэлестудыяй.

А. ДУДЗІН,
рэдактар сімфонічных і камерных праграм Беларускага філармоніі

У «вясковскай» групе ролі не адчуваецца тая вышэйшая мера мастацкай праўды, без якой няма творчасці Талстога. Усе гэтыя вобразы куды больш складаныя, чым нам іх паказалі.

Пра Карніна можна сказаць, што ён асоба ардынарная. Але ці значае гэта, што тут нічога не трэба іграць? Зусім не. Трэба ствараць карнініную ардынарнасць. Нам здаецца таксама, што Ліза Пратасева зусім не бездапаможная і не легкадушная іста. У спектаклі ж Карніні і Ліза пазбаўлены глыбокага зместу.

У адным з эпізодаў спектакля на сцэне тры сабурлівыя Пратасева, «Нехта» ў вайсковым мундыры, «нехта» ў манікем і «нехта» ў візіты. Сцэна пачынаецца з рогату. Уключэцца, свято і мы адчуваем, што акцёры, які рагоца, зусім не смешна, ён прымушае сябе рагатаць. Штучны смех гучыць надкучліва. Глядач бачыць прывітэрства, не верыць акцёру. А між тым, калі б выканаўца смяяўся арганічна, было б зусім іншы. Крыніца для народжэння вяселісці маглі б быць паяпайка і спрэчка, якія тут узнікалі па розных прычынах. Але буда ў тым, што асобы, якія ўдзельнічаюць у гэтай сцэне, традыцыйна дэманструюць успрыячэння наваколлага: яны не з'яўляюцца адзіны з адным. Кожны іграе толькі самага сабе. А мы ведаем, што ўзрэм дзеіні, анова, на якой трываецца жыццё чалавек у мастацтва тэатра. Вобраз складаецца не толькі з таго, што жыць унутры мяне, але і з таго, што дзеініца навакол мяне.

У ТЭАТРА прыходзіць моладзь, выхаваная ў тэатральных навукальных установах. Часам у калектывы ўключаюцца цэлыя групы моладзі. Так было ў тэатрах імя Якуба Коласа і ў Гродзенскім абласным. Спашліся на ўдаль прыклад зліцця адно мастацтва з адным старэйшага пакалення і тэатральна моладзі ў тэатры імя Якуба Коласа. У мінулым годзе ў гэты тэатр прыйшла група з 11 акцёраў, якая скончыла Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. Разам з моладдзю, якая прыйшла раней, створылася група з 20 чалавек. Гэта амаль палова трупы. Прыклад вельмі значнальны.

У большасці тэатральных калектываў, побач з судоўнымі майстрамі, працуюць акцёры са зніжанай творчай актыўнасцю — ці ад стомленасці, ці ад самазаспакоенасці, — але такія людзі ёсць. Моладзь, бясспрэчна, асважае атмасферу тэатра, абуджае неспяконых у мінулым майстроў, ажыўляе творчае жыццё калектыву. Прэ гэта дае падставы га-

такіх, якія павінны перавыхоўваць чалавек з падчынольнага рабачага або раўнадушнага майстравога ў свабоднага і актыўнага мастака, стваральніка новай культуры». Вялікі пэсьменнік раў смела ўводзіць у свет казачных вобразаў матыны савецкай рэвалюцыі. Нам здаецца, што спектакль «Сярэбраная табакерка» з'яўляецца імёна такой казкай. Незвычайна падзеі адбываюцца на сцэне, тут жыўць звыры і птушкі, але ў цэнтры падзей — чалавек. Вялікая чалавечая ідэя спектакля — ідэя міру і дружбы паміж народамі зварнута да нас, яна актуальная. У гэтым перш за ўсё глыбокі сэнс спектакля «Сярэбраная табакерка» — пастаўленага рэжысёрам А. Ляўдэўскім.

Уважлівыя мінуты для юнага глядача пачынаюцца адразу пасля таго, як расоўваецца ў бакі зліяная заслона і перад яго вачыма ўзнікаюць сцэны карацёўскага замка. Бессардэчныя, праглы Кароль рыхтуе крываўную бойню. Чым больш будзе забіта людзей на вайне, тым больш ганаровай будзе каралеўская слава. Але сам ён

ТАЭТРА МАЦНЕЙ ЗА СМЕРЦЬ

«Што за прыгаж о сд' гэтыя казкі! Кожныя ёсць пэзма!» — заклікаў у свой час вадматы знаўца і паклонік народнай творчасці Александр Сяргеевіч Пушкін, слухаючы сваю няню Арыму Радзілаўну.

«...і кожная ёсць пэса!» — гавораць сёння нашы савецкія лялькінікі і ўсе тыя, хто ў нейкай ступені звязан з гэтым самабытным старадаўнім, але не старончым мастацтвам, якім з'яўляецца тэатр лялек. Быліны, паданні, народныя геральчыны эпас — невычарпальны, найбольш багата крыніца, да якой увесь час звяртаецца Беларускі тэатр лялек.

Пэса-казка, як відзец, займае месца ў рэпертуары нашага Тэатра лялек. Тут адбываецца яе другое народжэнне, тут казачныя героі вядуць сур'юзную і вялікую размову з маленькім глядачом аб любі да Радзімы, аб дружбе і таварыскасці, аб смеласці і вынаходлівасці. На пазаве да старэйшых і ад прапавістасці і дэплагітасці. На жаль, у рэпертуары Тэатра лялек да гэтага часу было ўзето толькі чатыры п'есы, створаныя па матэрыялу беларускага фальклору. Зусім зразумела тая цікавасць, з якой быў сустрэты наш спектакль Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек «Сярэбраная табакерка», пастаўлены па матывах шырока вядомай і папулярнай сярэдазвядзай казкі Змітрака Будзілі. Ініцыятыўку твор М. Алтухоў.

Казка Змітрака Будзілі — твор шматпланавы, вынаходчывае казасці і багаццем эмацыянальных фарбаў, каларытнасцю характэраў. Поўная ініцыятыўка твора была б надзвычай складанай. І таму М. Алтухоў пайшоў на інашую шляху. Выкарыстаўшы аснову матываў будзёўскай казкі, ён стварыў самабытную п'есу для ляльчын сцэны, п'есу вялікай і высокароднай ідэі.

Некалькі дзесяцігоддзў назад Максім Горкі, заклікаючы пэсьменнікаў садзейнічаць развіццю ляльчын драматургіі, гаварыў: «Не, я не супраць гераічнай фантастыкі старых казак, я — за стварэнне новых,

варыць хоць бы спектакль «Крыніца». Жыццёва-шчырэсць, гоўна самадэда — восі адметныя рысы, усеняна моладдзю, якія адчуваюцца на працягу ўсяго спектакля. Маладая група ўжо з'яўляецца значнай сілай. На ўвагу да сябе моладзь адказвае шчодрой творчай працай.

Б. АРАЦЬБА за ідэіную, свядомую творчасць акцёра супраць рудзіны усё шчы з'яўляецца адной з важных праблем далейшага развіцця сцэнічнага мастацтва. У гэтых адносінках вельмі многа можа дапамагчы тэатру наша мастацкая крытыка.

Ул. Няміровіч-Данчанка ў дні саракагоддзя Мастацкага тэатра заявіў, што са ста спектакляў за саракагоддзе жыццё тэатра толькі дваццаць — дваццаць пяць стварылі славу тэатру. Восі вам прыклад патрабавальных адносін да свайго дзейнасці. А ў час, калі меркаваць па рэцэнзіях крытыкі, ёсць тэатры, якія проста «суджаны на поспех незалежна ад вынікаў свайго працы. Да такіх тэатраў чамусці адносяцца тэатры оперны і юнага гледача. Прынята лічыць, што яны атрыліваюць перамогу за перамогай. Ці так гэты? Ці не пераоцэньваюць мыс крытыкі дасягненні гэтых тэатраў? Ці карысныя такія адносінны крытыкі да тэатра?

Мне здаецца, што тэатральны крытык, які прысвечыў сваё жыццё вывучэнню і аналізу мастацтва, які ён хоча быць выхаваным густу глядачоў і творчых калектываў, павінен падыходзіць да мастацкага з'яў з павышанымі крытэрыямі. Хто як не крытык павінен правільна арыентаваць тэатр, акцёраў, рэжысёру ў выбары рэпертуару, хто як не павінен зрабіць правільны аналіз спектакля?

Добразвучлівасць абавязкова для крытыка, але не менш абавязкова і патрабавальнасць. І шчы. У нас рэдка ацэньваюць чарговую прэм'еру ў сувязі з агульным станам тэатра. Адчуваюцца насам жаданне крытыка ўхіліцца ад прынцыповай размовы: крытычны выказванні набываюць неакрэсленую форму. Яны нікога не краваюць. Гэта вельмі зніжае аўтарытэт крытыка ў гледачоў і работнікаў тэатра.

Наша крытыка павінна імкнуцца глыбока аналізаваць шматлікія з'явы сённяшняга тэатра. Гэта пытанне вялікай важнасці. Трэба дакладна вызначыць, куды ідзе той ці іншы тэатр, бо будучыня нашага мастацтва вялікая. Мы павінны ішчэ больш дапамагчы партыі ў выхаванні камуністычнай свядомасці.

ШМАТ БУЙНЫХ І ДРОБНЫХ ПЫТАННЯў ПАСТАЎІ ў СВЯЗІ з ТЫМІ ВЫСОКІМІ МЭТАМІ, якія ставіць перад тэатрам жыццё: мы павінны ўлічыць у нашым мастацтве натхненне, каб узняць яго на новы ўзровень і дасягнуць тых вынікаў, якіх чакае ад нас народ, партыя.

Але дзеля гэтага ўсім нам — рэжысёрам, акцёрам, і выхаванцам і крытыкам — трэба прагледзець вельмі многае ў нашай творчай дзейнасці і зразумець недахопы ў рабоце тэатраў.

У імя дасягнення гэтай высокай мэты мы павінны з'яднаць усе нашы намаганні.

У спектаклі «Сярэбраная табакерка» артыст Ул. Каламііцаў працуе з трыма лялькамі — Дзедам, Генералам і Кандлерам. Вопытны артыст дае правільны і натуральны галасавы характарыстыкі сваім героям. На жаль, беднасць жэстаў, уласцівых той ці іншай сітуацыі, беднасць ігравых дзейняў замінаюць Ул. Каламііцаву і іншым выканаўцам у поўнай меры праявіць сваё майстэрства лялькавадзжэння так, як ім удалося гэта зрабіць у спектаклі «Васельяне медзвядззяты».

Відзец і акцёрам і рэжысёру трэба яшчэ падумаць над тым, як узабагаціць жэстыкуляцыю лялек, каб яны атрыч характарыстывала персаннажы, наклапаціцца аб тым, каб лялька ў спектаклі таксама шмат дзейнічала, як і гаварыла, «удакладніць» некаторыя дэталі. Так, напрыклад, Дзед часам не па ўзросту спрытыць; залішне зайнята паўза, якая адляляе дыялог паміж Дзедам і Генералам. Артыст Г. Каламііцаў трэба ўзабагаціць інтанацыю характарыстыку Кардынала. Высокі сан у гэта

тата персаннажа, а дупна нізка, Г. Каламііцаў ніяк не выніс знайсці такія фарбы, каб ярчай адзначыць дэспіцкі характэр лялькі ў кардынальскай манты. Недакладную характарыстыку пані Сарачынскай дае і вопытны артыстка Е. Сопат. Ігрышнасць, лёгкасць, якой яна надзяляе сваю геральню, не ўласцівыя пані Сарачынскай. Гэта каварная, страшная авантурыстка. Імёна гэтыя рысы неабходна Е. Сопат узяць за аснову вобраза.

Спектакль «Сярэбраная табакерка» радзічны на малаго глядача. Таму ён павінен быць лёгкім для ўспрыячэння, выражаным па развіццю падзей, графічна ясным па тэме і ідэі. Але ёсць сцэны зусім непараўняўна і незразумелыя для дзядзі. Правільна робіць рэжысёр А. Ляўдэўскі, пазбаўляючы спектакль ад рамана Карала аб сваёй нуднай жацішце з пані Сарачынскай. І яшчэ аб адным «музычным моманце». Мелодыя песні «Васельяне» — вайна, вайна... (музыка) да спектакля напісаў кампазітар Ю. Семяняка — гучыць у выкананні артыстаў залішне жыццёрадысна і прызвоніта. А яна ж павінна выклікаць у гледача пачуццў гневу і абурэння Каралём, які пасылае салдат пад вуш гэтай пэсі намірачкі. Думенца, грэба ж салдат пачынаецца і мову героўў. Дыялогі адноўных персаннажаў перанасычаны слоўцамі — «быда», «д'ябля».

Нарэшце, лівывадам трэба дабіцца большай сыгранасці і ўзгодненасці пры пераходзе ад адной сцэны да другой. Хачецца з аўтарам п'есы акцёры дадаць у спектакл лірычныя матывы, фарбы, якімі такая багатая будзёўска казка «Сярэбраная табакерка» — безумоўна, добры падарунак Тэатра лялек сваім юным сябрам — школьнікам, п'ячэрцам. Яно пастаюнка гаворыць аб тым, як многа добрага, карыснага, могуць зрабіць для маленькіх гледачоў нашы лялькінікі ў творчым саюзе з беларускімі пэсьменнікамі. Яны могуць і павінны дапамагчы тэатру ствары

НЕ ВЕДАЧЫ СПАЮЮ

[Заканчана. Пачатак на 3-й стар.]

Да ўсяго гэтага можна дадаць, што сяры Барташэвіча не памыліліся: Анатоль захаваўся. У такую ж як ён сам, шчырую дзяўчыну Марысю. Хутка адбылося вяселле. Вось цяпер не цяжка ўявіць, колькі было волнага часу ў Барташэвіча. Калі-нікала жонка крывадушная і, жартуючы, дапаляла:

— Усё жыццё ў цябе там, у дэпо. З раўняў да пазняга вечара заняты.
— Аднойчы Анатоль прызнаўся жонцы:
— Надумаў я, Марыся, зрабіць адно прыстасаванне.
— Зноў прыстасаванне?
— То ж была ролкавая трубарэзка.
— А гэта?
— Гэта...
Барташэвіч уздыхнуў і, памаўчаўшы крыху, пачаў расказаць:

— Ты была ў дэпо, бачыла цэментныя ямы, над якімі стаяць паравозы. Дык вось у гэтых ямах рамонтнікі робяць навеску падбуксавой сувязі. Чатыры чалавекі падымаюць дэталі вагой у 80 кілаграмаў, замацоўваюць яе. У яме дэпо і нязручна, і небяспечна, і ў руках цяжка дэталі, каб там спраўляліся два чалавекі і каб не трымаць яны ў руках цяжкую дэталю. Сёння ж пагутарыў з галоўным інжынерам. Да галоўнага інжынера Уладзіміра Альфрэдавіча Трайца электрык зайшоў у час абеднага перапынку.

— Што ў цябе? — апытаўся, спытаў ён.

— Наконт падвескі падбуксавой сувязі. Прыстасаванне такое...

— А ну, давай сюды!

Так і не пайшоў у сталовую Уладзімір Альфрэдавіч — прасідаеў у паліто з алоўкам у руцэ над аркушам белай паперы. Слухаў, што гаварыў Анатоль, зрэдку кідаючы кароткія словы: «Добра, так, добра...»

Праз дзень яны сустрэліся зноў. Галоўны інжынер у сваю чаргу таксама думаў над рацыяналізацыйнай прапановай электрыка. Не, ён не збіраўся стаць саўтарам. Як інжынер ён проста не мог праіснаваць: быў усхваляваны смелым і цікавым праектам.

Да Уладзіміра Альфрэдавіча Барташэвіч прыйшоў не адзін, а са сваім сябрам і цёкам Анатолем Боханам, слесарам, маладым хлопцам. Бохан, як і Барташэвіч, адслужыў у арміі, прыехаў у Оршу, стаў працаваць у дэпо. Яны пасябраліся. Некаторыя дзівіліся з гэтага. Барташэвіч, імклівы, гарачы, Бохан — маўклівы, спакойны і, здаецца, няма такога аніма, як і запалы яго сэрца. Што можа быць агульнага паміж людзьмі з такімі рознымі характарамі, темпераментамі? Аказалася, ёсць агульнае.

І адзін і другі ўсё вольны час аддаюць любімай справе — рацыяналізацыі. Іншы раз расхвалюецца Барташэвіч, уздуецца раскрычыцца. Тады Бохан маўчыць і маўчыць цэлы дзень. Пад вочы выкажа сваю думку ціха. Пальнава, неказна. Барташэвіч згодзіцца. Вось так і сяброўку. Разам яны стварылі ролкавую трубарэчку. Раней, бывала, дзве гадзіны нажоўкай плуе слесар трубу. З ільба не злятае кропкі, пакуль адоле. Цяпер працуе аўтамат. І не дзве гадзіны, а гадзіну.

Вось і прыйшлі яны разам да Трайца. Сядзелі позна. Уладзімір Альфрэдавіч лёгкімі асцёржымі штырмамі нанёс на паперу контуры вельмі простага прыстасавання. Паспрабавалі намясці кароткі рычаг, які, нібы дамакрат, будзе падымца цяжкую дэталю.

— А ведаецца, Уладзімір Альфрэдавіч, прыгадаў я Чуліцкіга... — усміхаючыся, сказаў Барташэвіч.

— Чаму?

— Ды вось так. Падыходзіць да мяне адзін таварыш і пытаецца, ці атрымаю я грошы за рацыяналізацыю.

— Трайц гучна смяяўся, адкінуўшыся на спіну крэсла.

— Цікава, хто?

— Адзін таварыш... Потым гаворыць: а што, калі я прапаную рацыяналізацыю...

— Гэта добра! — паціраючы рукі, сказаў Трайц. — Вельмі добра!

— Заўтра пачнем варыць раму.

— Калі ласка. Няма чаго цягнуць. Бачыш, колкі паравозу чэкае рамонт.

— Дадому ішлі ўтрох. Вечар быў ціхі і цёплы. На гэтым снім неба разгарэлі зоркі. Дзесяць заважало цяжка пыхкалі паравозы, лясалі бумерамі вагоны. Была дванадцатая гадзіна, а ў доме гарэла святло.

Барташэвіч падумаў, што Марыся чэкае яго і сёння зноў будзе, жартуючы, дапаляць за тое, што поэма прыйшоў дадому...

3.

Калі паравоз сабраўся слесары і зборшчыкі дэпо. Чакалі, калі Бохан і Барташэвіч прынесуць падбуксавое прыстасаванне. Урошце, дачкаліся. Убачышы вельмі нескладаную, звараную з жалеза раму, кулачковы пад'ёмнік і пераходную карэтку, нехта расхваліўся ўсклікнуў:

— Што гэта за рацыяналізацыя! Смех!

— Чаму смех?

— Па-перша, вельмі проста. Па-другое, невядома, ці вытрымае 80 кілаграмаў.

— У тым і сакрат, што проста... Зараз пабачым, як дзейнічае.

Барташэвіч усочкуў у яму і з дапамогай Бохана паставіў пад ройкі прыстасаванне. Чатыры слесары падхапілі цяжкую падбуксавую сувязь і паклалі на раму.

— Вось глядзіце! — Барташэвіч узяўся за ручку і павольна пацягнуў да сябе. Потым яшчэ раз і яшчэ. Цяжкая сталёвая падбуксавая сувязь пачала ўнімацца і ўрашце прыпынілася пад вальнімі чырвонымі колкамі.

— Цяпер можна замацоўваць! — Бохан залезаў вальнім ключом.

І адразу некалькі чалавек усочкула ў яму, каб перанаканіць, ці ўсё так, як гаворыць Бохан. Праз дзень усе рабочыя дэпо ведалі, што Барташэвіч і Бохан стварылі цудоўнае прыстасаванне для навескі падбуксавой сувязі.

А сяры ўжо не думалі пра сваю рацыяналізацыйную прапанову. Гэта для іх, як яны самі кажучы, пройгрышны этап. Цяпер, зачынуўшыся ў невядзіма пакойчыку, яны рыхтавалі электраабсталяванне і размаўлялі.

— Ты заходзіў у медыцынскі цэх? — спытаўся Барташэвіч.

— Заходзіў.

— Бачыў, як там брудна?

— Бачыў. Спецыфіка такая.

— Спецыфіка...

Барташэвіч смяяўся. Уласна кажучы, Бохан не памыліўся — усё лічаць, што ў медыцынскім цэху павінен быць бруд: печы працуюць на мазуце. Мазут курыць, трапляе на падлогу.

— Чаго табе смешна? — пытаецца Бохан.

— Што ты згодны з такім становішчам.

— А якое выйсьце?

— Зрабіць электрычныя печы. І ўсё.

Цяпер і мне смешна. Можна, уяўляеш, што ты інжынер?

У хворе месца трапіў Бохан. Так, калісьці Анатоль марыў стаць інжынерам. Але жыццё складалася інакш. Яму было дзесяць год, калі пачалася вайна, бацька пайшоў на фронт і загінуў. У эвакуацыйнай мітусні згубілася матка. Так ён і маленькія сёстры трапілі ў дзіцячы дом, дзе Анатоль атрымаў сямігадовую адукацыю і вырашыў ісці працаваць. Потым служба ў арміі. І з годна па год адкадвалася даўняй мара вучыцца на інжынера. Мо таму так зносла адказаў сябру:

— Хай сабе не інжынер! Электрычную печ зрабіў усё роўна.

Цялае лета Барташэвіч і Бохан рабілі чаргавы электрычныя печы, рабілі вылічэнні, падлікі, раіліся з медыкамі Дароніным і Жаробіным, кансультаваліся з галоўным інжынерам. Работа ішла не вельмі хутка. Але што зробіш. Дэпо — не эксперыментальнае бюро. Тут галоўная і асноўная задача — рамонт паравозаў.

Мінула лета. Пачалася вясень. Надшышоў час і разбурылі старую, запалканую мазутам, абкурную печ. Прыбылі памішкіяне і ўключылі рубльнік.

Трэба было бачыць, як урачыста стаялі побач абодва Анатолі, як ззялі ў іх твары, як гарэл вочы!

Добрае заўсёды відаць. Добрае заўсёды перадаецца ад аднаго другому. Бадай, толькі гэтым можна растлумачыць, што аднойчы Даронін і Жаробіны запрасілі ў цэх

галоўнага інжынера і, невядома чаму, саромечыся, пачалі гаворку з таго, што яны ўжо не маладыя, што можа не ім варта было...

— Гаварыце ўрашце ў чым справа? — не вытрымаў Трайц.

— Прапанову хацелі ўнесці.

Даронін і Жаробіны паказалі на гару металічнай стружкі.

— Мы вывозілі гэта. А што, калі паспрабаваць плавіць і потым выкарыстоўваць?

Паспрабавалі. Меднікі атрымалі невядзімак пліты мяккага сплаву. Цяпер іх выкарыстоўваюць на пракладцы пры рамонт паравозаў.

Ішлі дні. Звычайныя працоўныя дні. У дэпо на рамонт прыходзілі паравозы, становіліся адзін за адным над ямамі.

Рамонтнікі, быццам урачы, аглядалі іх і выстукавалі, і расчынялі чорную папучу топак, дзе пакрытыя рукавой акалінай ляжалі каласнікі. Паравозы доўга не прастойвалі ў дэпо — не дазваляў час: праз Оршу ішлі тарніковыя грузы на Полачк, дзе будзеца буйнейшы ў краіне нафтаперапрацоўчы завод, на Мінск, на Гомель і Смаленск, дзе ўнімаўся карпусы новабудуемых сямігадкі. Краіна рыхтавалася да XXII з'езда партыі. Гэта адчуваўся і ў дэпо. Жыццё тут набольна вольна, вялікі змест. Людзі адчулі, што яны выраслі за апошні час і разам з тым памаладзель. Сем гадзін рабочага дня даўно перасталі быць гадзінамі, якія толькі вызначаюць заробковую плату. Ідзе чалавек дадому, адпрацаваўшы змену, а кавалачак яго сэрца, частка яго думак застаецца там, на таварных станках, каля разабраных шасі, раскладзеных крывадушпаў. Можна здаваць гэта. Есць у дэпо цэх дакладных дэталей. Працуе там каля дваццаці рабочых. І ўсе дваццаць — рацыяналізатары і вынаходцы. Або ўзяў Анатоль Барташэвіч абавязальства ўнесці за год 30 рацыяналізацыйных прапановаў. Бюро рацыяналізацыі прыняло ад Барташэвіча 27 прапановаў. Сярод іх пестаруменны апарат для ачысткі дэталей пад дэфтаскапію, прэс для запрааскоў і ўтулак рысорнага падвешвання, электраванна для нагрэву масла пры термоапрацоўцы дэталей і многія іншыя.

Некль выклікаў Анатоля начальнік дэпо Арлоў.

— Паедзеш у Маскву на Усеаюную выстаўку рацыяналізатару і вынаходцаў. Аглядашы уважліва там усё...

Барташэвіч паехаў. На выстаўцы прыцягнула ўвагу Анатоля невядзімак прылада — ультрагукавы генератар, які выкарыстоўваўся ў катлах рачных суднаў. Цікава прылада. Два дні хадзіў навокол Барташэвіч і думаў: а што, калі прыстасаванне яе, каб папярэджаць накіп у паравозных катлах? Анатолю ўдалося дэталёва разгледзець схему прылады і замаляваць яе. Цяпер — хутчэй дадому, хутчэй у Оршу!

Як толькі прыехаў, адразу да Арлова.

— Калі б удалося стварыць такі генератар і ўстанавіць на паравозах... — залуменна сказаў начальнік дэпо. — Ведаю толькі, што на чыгужны яны не выкарыстоўваюцца... Паспрабуй...

— Вы нікому кажуць што не гаварыце.

— Чаму гэта?

— Можна, нічога не выйдзе.

— Выйдзе. Павіна выйсці. Не сёння, дык заўтра. Ці не ты гаварыў, што асноўнае ў творчасці — думкі цудоўныя парывы?

— Добра. Буду працаваць.

Дома, як заўсёды, даўно чакала Марыся. Перад ёю Анатоль адчуваў сябе вйнаватар — апошні час зусім мала памагаў у гаспадарцы: некалькі дзён у Маскве быў, вечарам сядзеў у дэпо над генератарам. Марысь цяжка цяпер — другім дзіцем цяжарна. Але яна спраўляецца па гаспадарчы сама.

— Сядзь ужо вечаўраць, бязладны вынаходца!

— Бязладны... А ты ведаеш, што гаварыў Ленін? Не? Дык слухай: наўмыслна пачынаецца там, дзе паўляюцца самаадданыя клопаты радавых рабочых аб павелічэнні прадукцыйнасці працы, якія пераадоўваюць цяжкую працу. Запомні!

— Запомні... Сёння зноў, відаць, будзець да двух гадзін ночы сядзець. Адпачні хоць цяпер крыху.

Анатоль прылёт. Здавалася толькі заплюшчыць вочы — нехта заргукнуў у дзверы. Сквозь дрымоту пачуў:

— Ен у нас у клубе загадае асветляльную часткай. Сёння народны тэатр выступіла.

— Можна абійдзецца сёння без яго?

— Немагчыма...

Анатоль аразумеў: прыйшлі на яго. Ускапіўся.

— Так, так... Зараз... Іду... І пачаў, спышаючыся, абувацца.

КРОУНЫЯ БРАТЫ. Малюнак В. БАРАНОУСКАГА.

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

[ПА СТАРОНКХ ЗАРУБЕЖНЫХ ГАЗЕТ І ЧАСОПІСАУ]

САМАЯ СПАКОЙНАЯ НОЧ

Паліцэйскае ўпраўленне Баварскага горада Ратэльсдорф паведаміла, што навагодняй ноч была самай спакойнай не толькі за ўвесь мінулы год, але і за рад папярэдніх. У гэтую ноч адбылося толькі адно невялікае здарэнне. Група амерыканскіх ваеннаслужачых увайшла ў рэстаран і палышоўшы да стоек, пачала шпурляць бутэлькамі ў прысутных. Калі наведальнікам удалося з даламогай паліцыі выгнаць амерыканцаў, тыя прывялі ў казармаў яшчэ дваццаць чалавек падмацавання, перабілі ўсе вокны ў рэстаране і пераламалі ўсё мэбля. Забітых не было.

«МОРГЕН».

МАНАЛОГ У ГРАЗІ

Самюэль Бкет (Заходняя Германія) напісаў новы раман, у якім усё 180 старонак займае маналог з абрыўкаў сказаў без адзінага знака прыпынку. Гэты маналог гаворыць, правільна, мармыча, чалавек, які паўзе на карачках па глыбокай гразі. Па дарозе ён сустракае падобную да сябе істоту таксама на карачках, мучыць яе, і затым, пакінуўшы небараку, паўзе далей, каб дазволіць наступнаму сустрачанаму мучыць сябе.

«ЦАЙТ».

КАСМІЧНЫ БІЗНЕС

Увешны заходнегерманскі грамадзянін Франц Рыхтэр абвясціў сябе пасланцом жыхароў Венеры, які прыбыў у наш час з мэтай сфарміраваць сусветны ўрад, пасля таго, як Зямля будзе захоплена жыхарамі Венеры. За вялізарныя сумы грошай Франц Рыхтэр прадаваў пасведчаны, які даўшы права на розныя пасады ва ўпраўленчым апарате жыхароў сусветнага ўрада. Паложаючы за гэтыя асоб высадкі касмічнага дэсанта, Рыхтэр здолеў прадаць нямала сваіх пасведчанняў у Заходняй Германіі, Аўстрыі і Італіі.

«МОРГЕН».

ДЗЕЛЯ СЕНСАЦЫІ

У сувязі з частымі ў апошні час выпадкамі крадзяжы каштоўных твораў мастацтва з французскіх і англійскіх музеяў, срод рэпартажы стала модным дэманстраваць перад чытачамі, як лёгка можна зрабіць такі крадзёж. Адзін з англійскіх рэпартажы паслаў выкрадзёную карціну ў Францыю, прычым на тэмажні нават не пацікавіліся, што гэта за карціна. Другую рэпартажэру ўдалося

«МОРГЕН».

ЗАБАВЫ АМАТАРА ДЖАЗА

Пасля чарговай сустрэчы аматараў джаза 800 яе ўдзельнікаў вярталіся спецыяльнымі поездам у Кельн (Заходняя Германія). Па дарозе яны пачалі спабірацца, хто пацізіць у пешаходу — пустой бутэлькай з-пад кока-кола з акна вагона. На працягу апошніх дзесяці кіламетраў перад Кельнам ім удалося зрабіць 84 прамых паланданні. 84 чалавекі адпраўлены ў бальніцу.

«НБ».

УСЕ ПРАДУГЛЕДЖАНА

Газета «Іўнінг Стэндарт» змясціла аб'яву аб тым, што патрабуюцца асобы моцнага складу целы для работ вяртаўнікамі-вышыбаламі (на выклад непарадкаў) на выстаўцы «Мастацтва ў дэпа», што павіна адкрыцца ў Оксфардзе. На выстаўцы буйнейшыя ультраасучасныя мастакі будучы дэманстраваць перад публікай прыём свайей работы.

«САЮЗДРУК» Міністэрства сувязі БССР.

ДА ВЕДАМА ПАПІСЧЫКАУ!

З 25 СТУДЗЕНЯ АДКРЫТ ПРЬІЕМ ПАДПІСКІ НА ГАЗЕТЫ І ЧАСОПІСЫ НА ДРУГІ КВАРТАЛ 1962 ГОДА.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА ўсюды ўсім канторам і аддзяленням сувязі, а таксама грамадскім актывам на месцу работы ші вучобы.

«САЮЗДРУК» Міністэрства сувязі БССР.

СУСТРЭЧА ў НАВАГРУДКУ

Не першы год прыязджае да наваградскага выдання беларускага наваградскага раёна жонкі раз з вялікай ахвотай даць на чарговую сустрэчу з памам.

Тан было і ў гэты раз. На літаратурны вечар прыйшлі рабочыя і настаўнікі, працаўнікі калгасна-га сьля рабна.

Вечар адкрыў старшыня гарадскога Савета А. Голубеў. Затым выступіла настаўніца Л. Янкіна. Яна расказала аб поспехах працаўнікоў Наваградчыны. Выхавальніца школы-інтэрната С. Суданевіч сказаў, што наваградскае праўдлівае вялікую цікавасць «А Дні Дзюць» які прадстаўлены на атрыманне Ленінскай прэміі.

Я з вялікай задаволенасцю працягваю працягваючы вершы, змешчаныя ў зборніку, — гаворыць С. Суданевіч. — Усё, што робіцца ў нашай краіне па будаўніцтву камунізму, міла сэрцу пачаць вершы «У Палескае глушыню», «Сем Дубоў», «Ручаіны», «Бусыя ішлі», «Асабліва ўсхвалявала мяне паэма «Заўсёды з Леніным».

Чытачы Я. Патрушкі і У. Залужны таксама падзялілі думку С. Суданевіча. Яны характарызуюць паэму «Заўсёды з Леніным» як значную паэтычную ўдачу.

Выкладчык беларускай мовы і літаратуры тав. Фелікс адказаў:

— Вершы Броўкі заўсёды клічуць да перамогі.

— Паміж чытаць спакійна «Голас сэрца», — гаворыць С. Патрушкі. — Гэты твор заклікае людзей да міру і дружбы.

Затым слова ўзяў П. Броўка. Ён расказаў аб рабоце XXII з'езда КПСС, дэлегатам якога ён быў, працягваючы ўрывак з паэмы «Голас сэрца», новыя вершы «Чорнае мора — Балтыйскае мора», «Шмалец», «Калі прыеду», «Александр